

תלמוד בבלי מסכת שבת דף קיד עמוד ב

1
2
3 אמר רבי זירא אמר רב הונא, ואמרי לה אמר רבי אבא אמר רב הונא: יום הכפורים שחל להיות בשבת - אסור
4 בקניבת ירק. אמר רב מנא: תנא, מנין ליום הכפורים שחל להיות בשבת שאסור בקניבת ירק - תלמוד לומר
5 +שמות טז+ שבתון - שבות. למאי? אילימא למלאכה - והכתיב +שמות כ+ לא תעשה כל מלאכה. אלא לאו -
6 אקניבת ירק, שמע מינה. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: יום הכפורים שחל להיות בשבת - מותר
7 בקניבת ירק. מיתיבי: מנין ליום הכפורים שחל להיות בשבת שאסור בקניבת ירק - תלמוד לומר שבתון -
8 שבות למאי? אילימא למלאכה - והכתיב לא תעשה כל מלאכה, אלא לאו בקניבת ירק! - לא, לעולם למלאכה,
9 ולעבור עליה בעשה ולא תעשה.

רש"י מסכת שבת דף קיד עמוד ב

10
11
12
13 אלא לאו לקניבת ירק - בעלמא, בתלוש, דמידי דלאו מלאכה קאי עליה בעשה דשבתון שבות, וכיון
14 דמדאורייתא אסור בכל שבתות השנה - הכא לא שרינן ליה משום עגמת נפש למידחי איסור דאורייתא,
15 ובשאר יום הכפורים שרי לעגמת נפש, ואף על גב דכתיב ביה נמי שבתון שבות - לאו ממלאכה הוא, אלא מכל
16 דבר המעכב מלהתענות, מדסמכינן לוענינא, הכי דרשינן לה בפרק בתרא דיומא (עד, א) לרחיצה וסיכה
17 ודומין להם.

תוספות מסכת שבת דף קיד עמוד ב

18
19
20
21 אלא לקניבת ירק - נראה לר"י דאסמכתא בעלמא הוא דאי מדאורייתא ביוה"כ נמי ליתסר והא דאמר בפרק
22 כלל גדול (לעיל עג:) האי מאן דקניב סילקא חייב שתיים התם מיירי במחובר והכא איירי בתלוש כדפירש
23 בקונטרס ולא דמי להא דאמר בפרק כלל גדול האי מאן דפריס סילקא חייב משום טוחן דהתם מיירי כשעושה
24 חתיכות דקות מאד והכא מיירי כשעושה חתיכות גדולות.

רמב"ן ויקרא פרק כג פסוק כד

25
26
27
28 כד) יהיה לכם שבתון - שיהיה יום שביתה לנוח בו. ואמרו רבותינו (שבת כד ב) שבתון עשה הוא. והנה
29 העושה מלאכה בי"ט עובר בלאו ועשה, והשובת בו מקיים עשה. ועל דעתם, המועדות כולם הוקשו זה לזה, כי
30 לא נאמר שבתון בחג המצות ולא בעצרת. ובמכילתא (בא ט) ראיתי בפרשת החדש, ושמרתם את היום הזה
31 (שמות יב יז) למה נאמר, והלא כבר נאמר כל מלאכה לא יעשה בהם (שם פסוק טז), אין לי אלא דברים שהן
32 משום מלאכה, דברים שהן משום שבות מנין, תלמוד לומר ושמרתם את היום הזה להביא דברים שהן משום
33 שבות. יכול אף חולו של מועד יהא אסור משום שבות, והדין נותן, תלמוד לומר ביום הראשון שבתון (להלן
34 כט לט). והנה ידרשו "שבתון" לשבות בו לגמרי אפילו מדברים שאינן מאבות מלאכות ותולדותיהן:
35 אבל לא נתברר לי זה, שאם תאמר שהוא אסמכתא מה טעם שיאמרו בלשון הזה, כי "שבות" בלשונם נאמר
36 לעולם על של דבריהם, והאיך יתכן לומר דברים שהן אסורין משום שבות של דבריהם מנין שיהו אסורין מן
37 הכתוב, ודרך האסמכתות לשנות שהם מן התורה לא שיאמרו דבר זה שהוא מדברי סופרים מנין מן התורה,
38 אבל היה לו לומר דברים שאינן מלאכה מנין תלמוד לומר שבתון. ונראה לי שהמדרש הזה לומר שנצטוינו מן
39 התורה להיות לנו מנוחה בי"ט אפילו מדברים שאינן מלאכה, לא שיטרח כל היום למדוד התבואות ולשקול
40 הפירות והמתנות ולמלא החביות יין, ולפנות הכלים וגם האבנים מבית לבית וממקום למקום, ואם היתה עיר
41 מוקפת חומה ודלתות נעולות בלילה יהיו עומסים על החמורים ואף יין וענבים ותאנים וכל משא יביאו בי"ט
42 ויהיה השוק מלא לכל מקח וממכר, ותהיה החנות פתוחה והחנוני מקיף והשלחנים על שלחנם והזהובים
43 לפניהם, ויהיו הפועלים משכימין למלאכתן ומשכירין עצמם כחול לדברים אלו וכיוצא בהן, והותרו הימים
44 הטובים האלו ואפילו השבת עצמה שבכל זה אין בהם משום מלאכה, לכך אמרה תורה "שבתון" שיהיה יום
45 שביתה ומנוחה לא יום טורח. וזהו פירוש טוב ויפה:

1 ואחרי כן ראיתי במכילתא אחריתי דרבי שמעון בן יוחאי (יב טז) ששנו בה לשון אחר, אין לי אלא מלאכה
2 שחייבין על מינה חטאת, מלאכה שאין חייבין על מינה חטאת מנין, שאין עולין באילן ולא רוכבים על גבי
3 בהמה ולא שטין על פני המים ולא מספקים ולא מטפחין, תלמוד לומר כל מלאכה. אין לי אלא ברשות, במצוה
4 מנין, שאין מקדישין ואין מעריכין ואין מחרימין ואין מגביהין תרומה ומעשרות, תלמוד לומר שבתון, שבות.
5 וכענין זה היא שנויה בת"כ (אחרי פרק ז ט) ביום הכפורים. ואע"פ שאלו הברייתות חלוקות בלשונן
6 ובמדרשיהן, שמא לדבר אחד נתכוונו, להביא אסמכתא לשבות דרבנן. ומכל מקום בין שיהיה פירוש הברייתא
7 הראשונה כמו שאמרנו, או שהן כולן אסמכתות, אבל פירוש "שבתון" כך הוא שתהיה לנו מנוחה מן הטורח
8 והעמל כמו שביארנו, והוא ענין הגון וטוב מאד:
9 והנה הוזהרו על המלאכות בשבת בלאו ועונש כרת ומיתה והטרחים והעמל בעשה הזה, ובי"ט המלאכה בלאו
10 והטורח בעשה. וממנו אמר הנביא (ישעיה נח יג) מעשות דרכיך מצווא חפצך ודבר דבר. וכן שבת שבתון
11 יהיה לארץ (להלן כה ד), שבת של מנוחה, שלא יחרוש ולא יעבוד אותה כלל. וזהו מה שדרשו שאין בחולו
12 של מועד משום שבות. וזה מן התורה, שאלו מדבריהם כל דבר שאינו עושה אינו אומר לגוי ועושה (מו"ק יב
13 א), שאפילו בשבות דאמירה החמירו בה:
14

תלמוד בבלי מסכת שבת דף סט עמוד א

15
16
17 תנן: אבות מלאכות ארבעים חסר אחת, והוינן בה: מנינא למה ליה? ואמר רבי יוחנן: שאם עשאן כולן בהעלם
18 אחד - חייב על כל אחת ואחת. היכי משכחת לה - בזדון שבת ושגגת מלאכות. בשלמא לרבי יוחנן, דאמר כיון
19 ששגג בכרת אף על פי שהזיד בלאו - משכחת לה כגון דידע לה לשבת בלאו, אלא לרבי שמעון בן לקיש,
20 דאמר עד שישגוג בלאו ובכרת - דידע ליה לשבת במאי? דידעה בתחומין, ואליאב דרבי עקיבא.
21

תוספות מסכת שבת דף סט עמוד א

22
23
24 דידע לה בתחומין - לא מצי למימר דידע לה בדאיסי דבהוא נמי חייב חטאת כדפירשתי בפרק קמא (דף ו:
25 בד"ה הא קמ"ל) תימה לר"י דאמאי לא קאמר דידע לה לשבת בעשה דכתיב וביום השביעי תשבות וגו' (שמות
26 כג) וכתיב נמי ושמרתם את השבת (שם לא).
27

חידושי הרמב"ן מסכת שבת דף סט עמוד א

28
29
30 עד שישגוג בלאו שבה. פי' אע"פ שהוא יודע איסור עשה שבה כיון שהוא שוגג בלאו שגגה היא, והא דאקשינן
31 דידע ליה במאי ואוקימנא בתחומין ואליאב דר"ע, ולא אוקימנא דידע ליה בעשה דשבתון ותשבות, משום דאי
32 לא ידע ליה בלאו העלם זה וזה בידו הוא ולקמן אמרינן שאינו חייב אלא אחת וכדבעינן לפרושיה תמן בס"ד,
33 ויש לפרש דלאו שבה היינו איסור שבה שהוא סבור מותר והאי דסמיך ליה אקרא דלא תעשינה היינו איסור
34 שבהן וכן עיקר
35

חידושי הריטב"א מסכת שבת דף סט עמוד א

36
37
38 וריש לקיש אמר עד שישגוג בלאו וכרת. פירוש והוא הדין דהיכא דאיכא איסור עשה דבעי ריש לקיש שישגוג
39 בו גם כן, שאף זה בכלל אשר לא תעשינה בשגגה, דכל שיש בו איסור עשייה במשמע בין בלאו בין בעשה,
40 שאם לא כן כי פרכינן לקמן דידע לה לשבת במאי, מאי קושיא דילמא דידע לה בעשה, אלא ודאי כדאמרן, והא
41 דנקט לאו וכרת אשגרת לישן דרבי יוחנן נקט, אי נמי שרוב חייבי חטאות אין בהם עשה.
42 מנינא למה לי ואמר ר' יוחנן שאם עשאם כולם בהעלם אחת חייב על כל מלאכה ומלאכה. וא"ת ואי לאשמעינן
43 דמלאכות מחלקות דהוה ליה כאוכל חלב ודם בהעלם אחת, הא קתני רישא היודע שהוא שבת ועשה מלאכות
44 הרבה בשבתות [הרבה] חייב על כל אב מלאכה ומלאכה, י"ל דהא אתא לאשמעינן דאע"ג דלא ידע לה לשבת
45 בשום מלאכה כי בכולן הוא שוגג חייב.

1 [דידע] לה לשבת במאי. פירוש שאין ידיעה לשבת מפני קדוש והבדלה ועונג אכילה אם אינו יודע ענין שביתת
2 המלאכות שהוא עיקר, [וגורם הזכירה של] קידוש והבדלה ועונג המאכל, על שם שבת וינפש (שמות ל"א)
3

4 **תוספות מסכת שבת דף קלב עמוד ב**

5 האי עשה ולא תעשה הוא - השמר היינו לאו ולעשות היינו עשה כדפי' בקונטרס ואע"ג דאמר בסוף פרק
6 הקומץ (מנחות דף לו:) השמר דלאו לאו השמר דעשה עשה מכל מקום לאו מצות עשה הוא אלא לא תעשה
7 דאמר רחמנא הזהר פן תקוץ בהרת תימה היכי מצינן למימר דלעשות אתא לעשה הא אמר לקמן דאיצטריך
8 לעשות אי אתה עושה אבל אתה עושה בסיב שעל גבי רגלו ויש לפרש דעשה שמעינן מדכתיב לשמור ואם
9 תאמר והא אמר בסמוך היכא אמרינן דאתי עשה ודחי את לא תעשה כגון מילה בצרעת אלמא דליכא בצרעת
10 אלא לאו ואר"ת דלא נקטינן אלא לסימנא בעלמא ואם תאמר והא דקי"ל דאין עשה דוחה את לא תעשה ועשה
11 נגמר ממילה בצרעת דדחי וי"ל מה למילה שכן נכרתו עליה י"ג בריתות.
12

13 **רמב"ם הלכות שבת פרק א הלכה א**

14
15 שביתה בשביעי ממלאכה מצות עשה שנאמר +שמות כ"ג+ וביום השביעי תשבות, וכל העושה בו מלאכה
16 ביטל מצות עשה ועבר על לא תעשה שנאמר +שמות כ"ו+ לא תעשה כל מלאכה, ומה הוא חייב על עשיית
17 מלאכה, אם עשה ברצונו בזדון חייב כרת, ואם היו שם עדים והתראה נסקל, ואם עשה בשגגה חייב קרבן
18 חטאת קבועה.
19

20 **רמב"ם הלכות שבת פרק כא הלכה א**

21
22 נאמר בתורה +שמות כ"ג+ תשבות אפילו מדברים שאינן מלאכה חייב לשבות מהן, ודברים הרבה הן שאסרו
23 חכמים משום שבות, מהן דברים אסורים מפני שהן דומים למלאכות ומהן דברים אסורים גזרה שמא יבוא מהן
24 איסור סקילה, ואלו הן
25

26 **ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה קנד**

27
28 והמצוה הקנ"ד היא שצונו שנשבות בשבת והוא אמרו ית' (משפטי' כג) וביום השביעי תשבות. והנה נכפל צווי
29 מצוה זו פעמים (נרשם בעמ' קנז). ובאר לנו יתעלה (עשה"ד) שהשביתה מן המלאכות היא חובה עלינו ועל
30 בהמתנו ועבדינו. והנה התבארו משפטי מצוה זו במסכת שבת ובמסכת יום טוב:
31

32 **ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה קסז**

33
34 והמצוה הקס"ז היא שצונו לשבות ממלאכה ביום שמיני שלחג הסוכות והוא אמרו יתעלה (שם) ביום השמיני
35 מקרא קדש יהיה לכם.
36 ודע שזאת השביתה המוטלת עלינו בכל יום ויום מאלו הששה ימים (מ' קנט - ס קסב - ג קסו - ז) דינם דין
37 אחד. ולא יוחד ליום מהם זולת אחר בשביתה זולת השביתה ההיא. וכן אוכל נפש מותר לנו לעשותו בכל יום
38 טוב. ולכן יהיה דין השביתה ההיא דין אחד כולל כל יום טוב. וכבר התבארו משפטי השביתה הזאת כלם
39 במסכת יום טוב. אולם השביתה המוטלת בשבת (מ' קנד) ויום הכיפורים (מ' קסד) היא גם כן השביתה ההיא
40 בעצמה ותוספות רבות. כי אינו מותר בשני ימים אלו אוכל נפש. ויש גם כן דברים מותרים ביום טוב ואסורים
41 בשבת ואעפ"י שאינם אוכל נפש כמו שהתבאר במסכת יום טוב (עי' שביתה י"ט פ"א ה"ד וש"נ):
42

רמב"ם הלכות יום טוב פרק א הלכה א

1
2
3 ששת ימים האלו שאסרן הכתוב בעשיית מלאכה שהן ראשון ושביעי של פסח וראשון ושמיני של חג הסוכות
4 וביום חג השבועות ובאחד לחדש השביעי הן הנקראין ימים טובים, ושבתת כולן שוה שהן אסורין בכל
5 מלאכת עבודה חוץ ממלאכה שהיא לצורך אכילה שנאמר +שמות י"ב+ אך אשר יאכל לכל נפש וגו'.

רמב"ם הלכות יום טוב פרק א הלכה ב

6
7
8
9 כל השובת ממלאכת עבודה באחד מהן הרי קיים מצות עשה שהרי נאמר בהן +ויקרא כ"ג+ שבתון כלומר
10 שבות, וכל העושה באחד מהן מלאכה שאינה לצורך אכילה כגון שבנה או הרס או ארג וכיוצא באלו הרי בטל
11 מצות עשה ועבר על לא תעשה, שנאמר +ויקרא כ"ג+ כל מלאכת עבודה לא תעשו, +שמות כ"ג+ כל מלאכה
12 לא יעשה בהם, ואם עשה בעדים והתראה לוקה מן התורה.

תלמוד בבלי מסכת שבת דף כד עמוד ב

13
14
15
16 משנה. אין מדליקין בשמן שריפה ביום טוב. רבי ישמעאל אומר: אין מדליקין בעטרן, מפני כבוד השבת.
17 וחכמים מתירין בכל השמנים; בשמן שומשמין, בשמן אגוזים, בשמן צנונות, בשמן דגים, בשמן פקועות,
18 בעטרן ובנפט. רבי טרפון אומר: אין מדליקין אלא בשמן זית בלבד.
19
20 גמרא. מאי טעמא? - לפי שאין שורפין קדשים ביום טוב. מנהני מילי? - אמר חזקיה, וכן תנא דבי חזקיה: אמר
21 קרא +שמות יב+ ולא תותירו ממנו עד בקר והנתר ממנו עד בקר, שאין תלמוד לומר עד בקר, מה תלמוד לומר
22 עד בקר - בא הכתוב ליתן לו בקר שני לשריפתו. אביי אמר: אמר קרא +במדבר כה+ עלת שבת בשבתו - ולא
23 עולת חול בשבת, ולא עולת חול ביום טוב. רבא אמר: אמר קרא +שמות יב+ הוא לבדו יעשה לכם, הוא - ולא
24 מכשירין, לבדו - ולא מילה שלא בזמנה, דאתיא בקל וחומר. רב אשי אמר: +ויקרא כג+ (שבת) שבתון.
25 עשה, והוה ליה יום טוב עשה ולא תעשה, ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה.

תוספות מסכת שבת דף כה עמוד א

26
27
28
29 ה"ל יו"ט עשה כו' - וא"ת הנך אמוראי דלעיל דסברי דיו"ט לא תעשה גרידא נילף מהכא דלא דחי עשה את
30 ל"ת וכי האי גוונא פריך בפ"ק דיבמות (דף ו.) ושמא מיכן לא נילף לפי שיכול לעשות אחר יו"ט [ת"י].